



Foto 1

Kerkuilen voor de lens

Het zomerkamp Bentheim (eerste helft juli 1968) bood naast talloze andere attracties een zeldzaam goede gelegenheid tot het observeren van een kerkuifamilie. Deze had haar domicilie in een voormalige duivetel boven de hooizolder van een nabije boerderij. Met een laddertje kon men erbij, en dan had men de uilen op 1,5 m afstand. Zowat alle kampdeelnemers hebben van deze gelegenheid geprofiteerd, mede ten voordele van de flitslampfabrikanten, en ik denk dat ik mede namens hen nog wel eens dank mag betuigen aan Jan Bonte en zijn familie, die bij dag en nacht de deur voor ons open hadden.

Minder tegemoetkomend waren de uilen zelf. Ze werkten steeds hun hele programma van dreigementen af: een diepgebukte houding aannemen, langzaam met de kop vlak boven de grond heen en weer zwaaien (foto 1), daarbij blazen en met de snavel

knappen. De allerjongsten deden daaraan nog niet mee. Die zaten verstarde met de ogen ofwel bijna dichtgeknepen ofwel wijd open, een komiek contrast.

Het was goed te zien, dat er tussen de jongen flinke leeftijdsverschillen bestonden. Terwijl de oudste al een echte uil was en tijdens ons verblijf zijn eerste vluchten maakte, waren de jongsten nog pluizige uilskuikens.

Ofschoon ik me nooit veel aan vogelfotografie bezondigd heb, moest ik nu toch wel aan de gang, met als ideaal het vastleggen van de voeding. Dat ideaal is niet bereikt. Ik ving een paar maal de oude met muis (spitsmuis op foto 5, woelmuis op foto 2), eenmaal een jong met een minimuisje, eenmaal de jongen vechtend om de prooi, soms ook een halve of helemaal geen vogel, maar nooit een prooiovergabe. Juist de onzekerheid van het resultaat



Foto 2

maakte echter dit fotobedrijf zo spannend. Ik zat op enige meters afstand tegen het hooi weggedoken met de vinger op de drukknop van de 'teleknips' en drukte af als ik de schim van de oude had zien aankomen en zijn klauwen op het hout hoorde, ofwel ik wachtte enkele sekonden, bovengenoemd ideaal indachtig. Maar omdat ik



Foto 3

niet wist, waar op dat ogenblik de jongen zaten te wachten (soms nabij het door de ouden geprefereerde van de twee vlieg-gaten: foto 3, soms in een hoekje gedrukt: foto 4), berustte ik bij voorbaat in een aantal missers. Het is erg meegevallen.

Het flitsen maakte geen noemenswaardige indruk op de vogels. Als ze ergens van schrokken, dan was het naar mij leek eerder van de klap van spiegel en sluitser. Maar noch deze verschijnselen noch de opgestelde fotoapparatuur stoorden de ouden in hun plichten; daarvan heb ik me natuurlijk goed overtuigd.

De normale kerkuil in ons land heeft (volgens de boekjes) een vrijwel witte onderzijde. Van de oude uilen bij Bentheim was er een van onder uitgesproken donker en een (naar mijn schatting) half-om (foto 5. Deze en de andere foto's zijn naar kleurendia's gemaakt, die het bovenstaande overtuigender tonen). De Belgische vogelfotograaf M. R. Hautekiet, vele KNNV-afdelingen welbekend als spreker, maakte mij in dit verband attent op wat T. T. Coward in 'The Birds of the British Isles and their Eggs' zegt: 'In Central Europe the Dark-Breasted Barn-Owl, *Flammea guttata* (Brehm), replaces this (dus de voor Engeland beschreven) paler form, and a few individuals of this subspecies have reached our south and south-eastern coast as wanderers in autumn and winter'. Coward belijdt daarmee de opvatting, dat er bij de kerkuil van ondersoorten sprake is, wat door andere geleerden betwist wordt. Rassen dan? Hoe het zij, in Engeland is de Barn-Owl ook als White Owl bekend; dat zegt genoeg omtrent de daar normale vorm. Zou Nederland een overgangsgebied zijn? Aan variatie onderhevig was in Bentheim ook het donkerder patroon rond de ogen, dat in allerlei richtingen uitlopers kon vertonen. In feite had elke uil een eigen gezicht, maar omdat het hele beeld verandert als ze de ogen geheel of half sluiten is het toch niet goed mogelijk, ze individueel te onderscheiden. We zijn het zelfs lang on-

eens geweest over het aantal jongen, maar foto 6 laat er als men goed kijkt 5 zien, plus links de dreigende oude. (Tussen de koppen van de beide oudere jongen rechts zijn snavel en wenkbrauwen van het vijfde juist zichtbaar). Ik vermoed overigens, dat met de rui het donkere oogmasker wel zal slinken.



Foto 4

Iets nestachtigs heb ik met de beste wil niet kunnen ontdekken, zoals te verwachten bij kerkuilen. Eigenlijk was trouwens de hele duivetel nest, want de bodem was bedekt met een tapijt van door generaties geproduceerde braakballen, tot een centimeters dikke viltlaag samengestampt, met uitwerpselen verstevigd en met een rijk insectenleven. Mottenlarven? Ik heb, de doorringende geur die eruit opsteeg trotserend, bij een later bezoek (op 28 juli) een stuk van dat tapijt opgenomen en voor zover ik dat kon met behulp van Eykman, 'De Nederlandse zoogdieren', de resten gede-termineerd. Daarbij was 1 komplette mus-schedel en de overblijfselen van 2 mollen. Woelmuizen hadden verder (met 79 schelds) de overhand (inbegrepen 2 water-ratten en 4 rosse woelmuizen; de rest zal wel grotendeels veldmuis geweest zijn). Het aantal ware muizen bedroeg maar 8 (5 bos- en 3 huismuizen). De spitsmuizen brachten het tot 40, alle roodtandig! Een ervan was als waterspitsmuis te herkennen, 5 als gewone spitsmuis, de rest was te zeer gehavend. Of insecten ook tot de prooi-dieren behoorden durf ik niet uitmaken.

Een interessante vondst in de til was voorts een rot uileëi, dat blijkbaar het zesde uile-jong had moeten worden. Want als het nog van vorig jaar was had het nauwelijks zo intensief kunnen ruiken.

Als ik tot slot mijn fotografische ervaringen mag resumeren: ik heb gewerkt met elektronenflits en met blauwe lampjes en gekonstateerd, dat de eerstgenoemde veel betere kleurweergave leverde. Aan lenzen gebruikte ik 10 en 5 cm. 10 cm voldeed uiteindelijk minder door de kleinere ge-

zichtshoek. Misschien zou ik, als ik het weer moest doen, een groothoek nemen en naderhand een vergrote kopie van de belangrijkste gedeelten maken, al kan het een bezwaar zijn, dat bij het kopiëren het contrast toeneemt. Maar deze argumenten gelden alleen in een geval als dit, waar het te bestrijken terrein zo groot is en de gebeurtenissen zich in het donker afspelen. Het geheel werd er trouwens des te spannender door.

Eindhoven

Erik Abma

(Voor foto 6 z.o.z.)

Foto 5





Foto 6

Unesco-conferentie: De mens en zijn omgeving

de eerste weken van september zo'n kleine driehonderd geleerden uit een vijftigtal landen in het gebouw van de Unesco te Parijs. Officieel heet die bijeenkomst Intergouvernementele Conferentie van Experts over een Wetenschappelijke Basis voor een Rationeel Gebruik van en tot Behoud van de Natuurlijke Hulpbronnen van de Biosfeer.

Een hele serie schriftelijke inleidingen dienen ter introductie van de conferentie. Het spreekt vanzelf, dat uit deze geschriften al blijkt, dat er beslist geen algemene overeenstemming bestaat op dit terrein. Zo is er een begrijpelijk verschil van mening tussen geleerden uit rijke landen, die graag de natuur willen bewaren om het leven te veraangename en de geleerden uit de Derde Wereld, waar het fundamentele probleem nog steeds is hoe de omgeving op de meest doeltreffende wijze kan worden gebruikt om zoveel mogelijk monden te voeden. Een van de ideeën, die naar voren wordt gebracht is, dat we de gebieden vrije natuur moeten gaan aanvaar-

Voor het eerst sinds zijn komst op de planeet Aarde ziet de mens zich geplaatst tegenover een wereld, die hij niet in de eerste plaats moet veroveren maar behouden.

Hij beseft plotseling, dat hij niet voortdurend boven zijn stand kan leven door in een tijdsbestek van enkele eeuwen de natuurlijke hulpbronnen te verbruiken, die zijn ontstaan in een periode van miljoenen jaren.

Hij kan niet voortgaan met het zonder overleg rondstrooien van afvalproducten, als hij niet wil dat hij omkomt in vervuiling of dat hij de omgeving van zijn burens vergiftigt.

En hij heeft niet veel tijd om de erfenis van de natuur te redden voordat zij onherroepelijk verloren gaat onder een bevolkingsoverstroming.

Met andere woorden, de mens moet leren in harmonie met de natuur te leven, in een dynamisch evenwicht, dat hem in staat zal stellen te overleven aan boord van, wat wel wordt genoemd, Ruimteschip Aarde.

Over deze problemen confereerden gedurende